



78. MADDE:

Manası: Beyyine, teaddi eden delildir, ikrar kasır delildir. (1)

Beyyine: Zihinde değil de Hariçte sabit olan işin kendisi ile açığa çıkan şهادettir.

Teaddi: Tecavüz eden, diğerine geçen.

İkrar: Kişinin üzerinde başkasının hakkı olduğunu haber vermesidir.

Kâsır: Diğerine geçmeyen.

Bu kaideden anlaşılana göre ikrar, ikrar edenin kendinde kalan ve başkasına geçmeyen bir huccettir/delildir. Beyyine ise, başkasına geçen huccettir. Zira beyyine ile hakimın hükmü başkası üzerinde geçerli olur.

Mesela; bir neseb beyyine ile sabit olunca, bu hüküm bütün insanlara sirayet eder, bunun hilafına dava dinlenmez. Ama ikrar ile sabit olsaydı, aleyhine başkasının getirdiği beyyine dinlenirdi.

İkrar, ikrar edenin zannına dayandığından kendi üzerine kasredilir, başkasına geçerli olmaz. Hasım olmasa da kişi kendi üzerine bir hakkı ikrar edebilir; beyyinede böyle değildir, zira orda hasım mevcut olmalıdır.

Mesela; vasiy, ölü üzerine bir borç olduğunu ikrar etse, bu ikrarı geçerli olmaz.

İkrar ile beyyine bir arada olsa, ikrarı öne alınır, beyyineye ihtiyaç kalmazsa ikrar ile hüküm verilir.

Misal: Birisi ölünün varislerinden birinin yanında ölünün zimmetinde şu kadar

bir borç olduğunu iddia etse, davasını beyyine ile isbat etse, hakim de zikredilen borç ile hükmetse, bu hüküm diğer varisler hakkında da geçerli olur. Diğer varisler, davacının davasını kendi huzurlarında da isbat etmesini isteyemezler. Eğer burdaki hüküm beyyineye değilse varisin ikrarına dayanmış olsaydı, o varisten gayrısı üzerine geçerli olmazdı. Zira ikrar kâsır huccettir.

Bir kişi bir mala hak sahibi olsa ve bunu beyyine ile isbat etse, hakim bu hak ile hükmetse, aleyhine hüküm verilen kişi müşteri ise, satıcıdan ücretini dönüp almaya hak kazanır. Satıcı mahkemede hazır olmadığını söyleme hakkına sahip değildir. Eğer hak ikrar ile sabit olsaydı, müşteri olan kişi satıcıya dönüp ücreti isteme hakkına sahip olmazdı.

İstisnalar:

Kiraya veren kişi, borcunun olduğunu ikrar ederek kiraya verdiği şeyin satılmasını talep ederek icare aktini fesh edebilir. Bu durum ancak, borcunu ödemek için başka bir malı olmadığı zamandır. Burda ikrar, başkasına teaddi etmiştir.

Kadın üzerinde bir borç olduğunu ikrar etse, kocası bunu yalanlasa, kadının ikrarı sahihtir ve bu borç yüzünden kadın hapsedilebilir.

Bu iki misal İmamı A'zam'a göredir.

(1) Kaidenin arapça ibaresi: 0000000000 00 000000000000 00000000 00000000000000
000000000 00000000

79. MADDE:

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Manası: Kişi, ikrarıyla sorumlu tutulur.

Ancak ikrarı, şeriat tarafından tekzib edilirse, sorumlu olmaz.

Bir şahıs, bir malın başkasının olduğunu ikrar etse, sonra ikrarının hata olduğunu iddia etse bu sözü dinlenmez.

Mesela: Birisinin kendinden alacağı olduğunu ikrar etse, sonra o borcu ödediğini iddia etse bakılır, eğer iddiası da ikrar meclisinde ise, sözü kabul edilmez, zira ikrardan dönmek olur ve sözünde çelişki olur. Fakat ikrar meclisinden başka bir yerde olursa, sözü kabul edilir.

Kiraya veren kişi ücreti teslim alsa, bunu ikrarından sonra aldığı paraların züüf/geçmez para olduğunu iddia etse, davası kabul edilmez.

Şeriatın tekzib ettiği ve sorumlu olmayan ikrarın misali: Satıcı ile müşteri mebinin ücreti hakkında çekişse, müşteri satışın bin liraya olduğunu, satıcı da iki bin liraya olduğunu iddia etse, satıcının davası sabit olup lehine hüküm verilse, sonra şefi' (komşu) olan mebiyi (gayri menkulu) almak istese, müşteri aley-hine delil getirerek mebiyi alsın, iki bin lira vererek mebiyi alabilir. Halbuki müşteri, satıcı ile olan davasında mebinin bin liraya satıldığını ikrar etmişti, fakat hakimın hükmü ile bu ikrarı tekzib olunmuştu. (Satıcının dediği iki bin liraya hüküm verilmişti.)

Birisi falan kişinin alacaklısının emri ile onun borcuna kefil olduğunu iddia etse ve borcun kefiliden kefaleti sebebiyle alınma-sını istese, kefil de kefaleti inkar etse, davacı isbat edip borcu kefiliden alsa, kefil asıl borçludan ödediği meblağı dönüp alma hakkına sahiptir, kefaleti inkar etmesine bakılmaz, zira şariat onu tekzib etmiştir. (Kefaleti sabit kılmıştır.)

İkrar edenin akıllı, baliğ olması gerekir. Çocuğun, delinin bunak olanın ikrarı sahih değildir. İkrar edenin rızası şarttır, zorlamayla yapılan ikrar geçerli değildir.

80. MADDE:

بہت سے لوگ یہ سمجھتے ہیں کہ تناکوز کے ساتھ ہی حجت کافی ہے، لیکن حاکم کے حکم کے خلاف نہیں آتا۔

Manazı: Tenakuz ile beraber huccet olmaz, lakin bununla beraber haki-min hükmüne hael gelmez.

Şahitler şehadetten dönse tenakuz hasıl olur, bu yüzden şehadetleri delil olmaz; ancak ilk şehadetleri üzerine bir hüküm verilmişse, bu hüküm bozulmaz ve bu sebeble verilen zararı şahitler öder.

Bu kaide fıkıh kitaplarındaki –şehadetten dönmek- bahsin-den alınmıştır.

Hidaye kitabında şöyle der: “Şahitlerin şehadetiyle hüküm verilmeden evvel şahitler dönse, bununla tenakuz hasıl olduğundan hüccet olmaz. Şehadetleri ile bir hüküm verilmediğinden her hangi bir taraf için zarar söz konusu olmadığından şahitler bir şey ödemez.”

Tenakuz, ikrarın sıhhatine mani değildir. Mesela: Bir kişi bir şeyi inkar etse, sonra onu ikrar etse, ikrarına itibar edilir, zira ikrar eden kişi şu ikrarında töhmet altında değildir. Fakat evvela ikrar etse, sonra inkar etse, ikinci inkarına itibar edilmez, evvelki ikrarı geçerlidir.

81. MADDE:

بہت سے لوگ یہ سمجھتے ہیں کہ تناکوز کے ساتھ ہی حجت کافی ہے، لیکن حاکم کے حکم کے خلاف نہیں آتا۔

Manası: Bazan fer' olan, aslın sabit olmamasıyla beraber sabit olur.

Misal: Filancının falana şu kadar borcu var, ben de ona kefilim, (onun emri olmadan kefil olmuş), asıl borçlu –borcu- inkar etmekle beraber, alacaklı kişi, kefil üzerine borcu ödeme-siyle davacı olsa, kefilin borcu ödemesi lazım gelir.

Burda kefalet emirle olmadığı halde kefilin ödemesi, asla sabit olmadığı halde fer'e ödettirilmesinin misali oldu. Eğer kefalet asıl borçlunun emri ile olsaydı, o zaman kefil, asıl yerine kefaletle öderdi.